

STÁLÁ KOMISE PRO DOPRAVNÍ PSYCHOLOGII PŘI EVROPSKÉ FEDERACI PSYCHOLOGICKÝCH ASOCIACÍ - ČINNOST A VÝHLEDY

Martin Kořán

Stálá komise evropských dopravních psychologů při EFPA (Standing Committee Traffic Psychology – SCTP EFPA) je v současnosti tvořena zástupci 16 evropských zemí (Rakousko, Belgie, Česká republika, Chorvatsko, Kypr, Dánsko, SRN, Itálie, Lucembursko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko a Velká Británie).

Usilujeme o zapojení dalších členů - z Irska, Portugalska a Polska, ale rozšiřování se nedaří, na pravidelná zasedání SCTP stále jezdí stejní účastníci. Za Českou republiku v ní působí již od roku 1999 PhDr. Martin Kořán, CSc.

Dopravní psychologové z národních psychologických asociací společně probírají, navrhují a podporují zavádění programů týkajících se bezpečné a udržitelné dopravy. Některé z jejich příspěvků byly předneseny na kongresech Fit to Drive v Berlíně (2006), ve Vídni (2007), v Praze (2008), v Tallinu (2009) či jsou přednášeny na Evropských kongresech psychologie.

Někteří členové SCTP byli navrženi jako experti pro EFPA v oblastech dopravní bezpečnosti, udržitelnosti a kvality života, řídičských oprávnění a způsobilosti k řízení, zejména pro starší populaci. K tomuto účelu bylo rozhodnuto zpracovat Strategický dokument, který po definitivním schválení v SCTP bude rozšířen mezi odbornou veřejnost a text bude umístěn na oficiálních stránkách EFPA.

Jako další příspěvek v úsilí o dosažení cíle snížit počet smrtelných nehod na evropských silnicích se ukazuje Iniciativa WHO Dekáda akcí pro silniční bezpečnost 2011-2020.

Tato Dekáda akcí se skládá ze tří komponent:

- Cílů (zastavení a snížení zvyšujícího se trendu úmrtí při dopravních nehodách);
- Aktivit navržených k dosažení specifických cílů přes sérii indikátorů;
- Shromažďování finančních prostředků potřebných pro tyto aktivity.

Na národní úrovni půjde o zaměření na pět hlavních aktivit:

- Řízení dopravní bezpečnosti
- Dopravní infrastruktura
- Bezpečná vozidla
- Chování účastníků silničního provozu
- Péče po nehodách (lékařská, právní, ekonomická, apod.)

Podle vedoucího (convenor) SCTP J. Schadeho stále platí již dříve stanovené hlavní úkoly pro SCTP:

- formulace obecných zásad pro praxi dopravní psychologie v Evropě
- sjednocení návrhů pro curriculum pro vzdělávání v dopravní psychologii a co bude považováno za ekvivalentní kvalifikaci v Evropě
- objasnění a zlepšení struktury a rozšíření dopravní psychologie v Evropě
- působit jako hlas k podpoře dopravní psychologie v Evropě.

Dopravní psychologové v mnoha evropských zemích vyvinuli koncepty a nástroje pro:

- vyšetřování a hodnocení strojvedoucích vlaků a řidičů v silniční dopravě
- posuzování schopností individuálních řidičů řídit bezpečně
- poradenství řidičům při znovunabývání jejich způsobilosti k řízení
- rehabilitace (náprava) řidičů, kteří přišli o své řidičské oprávnění kvůli řízení pod vlivem alkoholu, drog či kvůli nadměrné rychlosti
- pomoc legislativním orgánům, administrativě, soudům a veřejným dopravním institucím při nalézání způsobů při nabývání, event. navrácení odebraných řidičských oprávnění při dodržování individuálních práv, tj. aplikace individuálně oprávněných metod, které slouží jedinci i společnosti k prevenci nehod, smrtelných úrazů či dalších škod v dopravě.

Tyto koncepty byly úspěšně zhodnoceny a řeší problémy dopravní bezpečnosti. Pomáhají řidičům udržet kvalitu jejich života a společnosti udržovat bezpečné dopravní systémy.

Dopravní psychologové nabízejí podporu a pomoc v následujících oblastech dopravy:

- psychologické vyšetřování profesionálních řidičů se specifickými požadavky (např. s právem přednosti v jízdě, přeprava osob, nadměrných či nebezpečných nákladů) řidičů po závažných dopravních nehodách (s opakovanými vážnými přestupky) nebo s trestním záznamem
- řidičů se závislostí na alkoholu/drogách
- osob, které chtějí začít s řízením v pozdním věku
- osob, které opakovaně selhávají při praktické zkoušce řízení
- handicapovaných jedinců, kteří chtějí získat řidičské oprávnění.

Další důležitý bod, který je zaměřen na rozšíření SCTP a zvýšení obecného povědomí o jeho činnosti, je dokončení webových stránek SCTP v rámci EFPA, která nabídla svou infrastrukturu s možností nových oblastí věnovaných např. řidičům, strojvedoucím, řidičům-seniorům, apod. To by mohlo mít za následek:

- zvýšení účasti a podpora nových národních členů SCTP (Slovensko, Belgie, Chorvatsko)
- zvýšení viditelnosti SCTP (aktualizované brožury, postery apod.)
- rozšíření vztahů s evropskými a národními legislativními institucemi
- spolupráce s partnerskými organizacemi (IAAP, IUPsyS, atd).

Pro praxi dopravních psychologů (ADP ČR) vyplynulo z členství v SCTP několik důležitých bodů. Pro postgraduální vzdělávání nových dopravních psychologů jsme již před několika lety převzali německý model, který byl navržen a doporučen k následování a několikaletá praxe ve spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci to potvrzuje.

Usilujeme (ve spolupráci s Ministerstvem dopravy ČR) o akreditaci oboru dopravní psychologie, aby se zkvalitnila činnost všech psychologů, kteří provádějí dopravně psychologická vyšetření. V tomto směru je nutno uvítat, že předseda ADP, PhDr. Alois Hudeček, byl jmenován do mezirezortní komise Ministerstva dopravy a Ministerstva vnitra, která má za cíl (kromě jiného) připravit novelizaci zákona č. 361.

V rámci této novelizace usilují psychologové ADP ČR podle zahraničních zkušeností získaných v SCTP o zavedení instituce „Akreditované dopravně psychologické pracoviště“, které by určitým způsobem přispívalo k rozvoji oboru a ke zkvalitnění práce

s řidiči (jak v oblasti psychologického výběru dle modelu PASS, tak v oblasti práce s problémovým řidičem – tj. psychologická rehabilitace např. „vybodovaných“ řidičů).

Témata probíraná ve SCTP přispívají k dalšímu rozvoji dopravní psychologie v ČR a napomáhají i při zavádění příslušných evropských směrnic do legislativy ČR. Proto považuji účast zástupce ČR v tomto vrcholném orgánu evropských dopravních psychologů za velice prospěšnou.

Poslední jednání SCTP se uskutečnilo ve dnech 18. - 19. března 2011 v Bruselu. Členové komise také vystoupí aktivně v programu 12. Evropského psychologického kongresu v létě v Istanbulu.

PhDr. Martin Kořán, CSc.

Člen Standing Committee Traffic Psychology EFPA

Člen výboru Asociace dopravních psychologů ČR

E-mail: martin.koran@homolka.cz

Kořán, M. (2011). Stálá komise pro dopravní psychologii při Evropské federaci psychologických asociací - činnost a výhledy. *E-psychologie* [online], 5 (1), 78-80 [cit. vložít datum citování]. Dostupný z WWW: <<http://e-psycholog.eu/pdf/koran-zp.pdf>>. ISSN 1802-8853.